

Křížové kameny se symboly a číslicemi

Znaky

Na křížových kamenech jsou ve větší míře vedle kříže umístěny i další znaky. Zejména symboly zobrazující zbraně, řemeslné náčiní, ale i další objekty (kolo, nůše, srdce,...).

Podle jedné verze výkladu se jedná o vražedné nástroje spjaté s tragickými událostmi.

V dalším případě jsou tyto obrazce spojovány s profesemi poškozených a jedná se o tzv. cechovní značky. V lidových pověstech jsou vyobrazené znaky též spojovány s profesemi poškozených (např. kámen Řehořov 0658 a lokalita v jeho bezprostřední blízkosti se nazývá: „U Kněza“. Ve spodním břevnu kříže je vyryt obrys kalicha s monstrancí). Ve většině případů však pověsti vznikaly až druhotně, právě na základě těchto vyobrazení (U kamene Telč 0720 je jeden z obrazců označován jako biják, ale i jako vařečka. Místní pověst popisuje, že zde byl zastřelen vařečkář pruskými vojáky. Stejný příběh se traduje i ke kamenům Dyjice 2393, Řásná 1436).

Znaky se ve větší míře vyskytují i v různých kombinacích. Důvodem k tomuto způsobu zobrazování byla zřejmě nedostatečná znalost písma a nízká úroveň gramotnosti. Podoba nástrojů a zbraní může být pomůckou při odhadování doby vzniku nedatovaných artefaktů.

Zobrazované petroglyfy:

Zbraně:

- Meč, šíp, kopí, dýka, puška

Náčiní:

- Sekera (řeznická, tesařská), postřiháčské nůžky, rýč, kleště, kladivo, otka

Jiné:

- Lebka s hnáty, srdce, kalich, blesky, erbovní štítky

Letopočty a číslice

Kamenné památky spojované se smírčím právem lze na základě listinných materiálů zařadit do 14. - 16. století. U ostatních skupin, tedy kamenných křížů a křížových kamenů bez datace, lze stáří odhadnout analogicky nebo na základě vztahu s historickou událostí v blízkém okolí.

U kamenných památek s tesaným letopočtem se ale nemusí vždy jednat o původní dataci.

V některých případech byly informace na kameny dotesány později, nebo původní texty s letopočty byly zcela nahrazeny novým textem (např. u kamene Řásná 0615 překryl původní text z roku 1815 novější text z roku 1831). Také při amatérských pokusech o zvýraznění číslic docházelo ke zkomolení (např. na kameni v obci Kalhov 0324 je pod rytinami postav na čelní straně rytý letopočet 1553, který byl při opravě kamene chybně přetesan na 1353. Na druhé straně kamene je navíc rytý další letopočet 1908, který pravděpodobně vznikl v době nálezů kamene a jeho částečného vyzdvižení). Nejstarší datovaný kámen na Jihlavsku a pravděpodobně i na území celé Českomoravské vrchoviny je kámen Smrčná 0616 s letopočtem 1484.

Vedle letopočtů jsou na křížových kamenech vyobrazeny různé další číslice. Většinou se jedná o datum nešťastné události vyjádřené číslicí a názvem (zkratkou) měsíce.

- Bedřichov

- Nachází se v jihlavské městské části Bedřichov. U křižovatky ulic Smrčenské a 5. května.
- Kamenná deska s poškozeným temenem a olámanými hranami. Na přední straně je reliéf latinského kříže přes celou plochu. Pod břevny kříže jsou po obou stranách reliéfy šipek, které směřují hroty vzhůru. Pan Zdeněk Jaroš zmiňuje, že se na vodorovném břevnu nachází pozůstatky rytého letopočtu (15..?). V současné době již ale není patrný. Na druhé straně desky je stejný motiv a navíc je zde v místě křížení břeven rytý obrys malého srdce.
- 76 x 80 x 15 cm
- Aš 1313, Franz 12, Fritz 46, Svoboda, Jaroš 36
- ÚSKP 38220/7-4919, NPÚ 1000150193
- Kámen se dříve nacházel nedaleko kutiště „Pfaffenhofský couk“, kde sloužil jako můstek přes strouhu. V roce 1892 byl přemístěn k silnici.

- **Cejle**

- Nachází se v zahradě školy ve středu obce.

- Velmi pěkně zachovalá kamenná deska se zkosenými rohy. Na přední straně je reliéf latinského kříže na trojúhelníkové základně. Pod břevny kříže jsou po obou stranách reliéfně vyobrazena kola se šesti loukotěmi. V temeni kamene je připevněn železný kříž.

- 76 x 53 x 17 cm

- AŠ 0872, Fritz 37, Richlý 6, Jaroš 9

- **Čížov**

- Stojí západně od obce v chatařské kolonii Okrouhlík; vlevo od silnice k rybníku za bývalou pískovnou, před chatou ev.č. 98.

- Kamenná deska se zakulaceným poškozeným temenem. Na přední straně je reliéf širokého latinského kříže. V místě křížení ramen je rytý letopočet 1593.

- 48 x 55 x 18 cm

- Aš 1406, Fritz 79, Jaroš 10

- V místě, kde se kámen nachází, se dolovalo stříbro ještě v 18. stol. a dříve se nazývalo „Im verbotenen Wald“ (v zapovězeném lese). Okolo kamene vedla stará cesta do Popic.

- Dlouhá Brtnice

- Je usazen na šikmém betonovém podstavci v obci. Mezi domem č. p. 136 a penzionem Rafael po levé straně silnice Jihlava - Znojmo.

- Jednostranná deska se zaoblenými hranami. Na přední straně je reliéf latinského kříže. Pod pravým příčným ramenem je reliéfně vyobrazen meč, který směřuje hrotem dolů. Kámen je v polovině zlomený, proto je fixován na betonovém podstavci.

- 104 x 55 x 20 cm

- Ke kameni se váže několik pověstí. Podle jedné byl prý na tomto místě roku 1805 přepaden oddíl Napoleonovy gardy rakouskými kyrysníky. Kapitán byl zabit a na tom místě před očima rytmistra zakopán. Podle další pověsti se zde v bažině utopil voják i s koněm.

- Aš 1539, Schwab 61, Svoboda, Jaroš 11, Navrátil

- ÚSKP 46118/7-4793, NPÚ 1000158599

- Původně stával poblíž rybníku na bažinaté louce zvané „Obora“, kde byl poprvé zaznamenán a v roce 1897 nakreslen učitelem Františkem Šilhavým z Brtničky u Opatova. Na současné místo byl usazen v 70. letech 20. století.

- Heroltice

- Stojí na levé straně za vstupní branou do areálu firmy Eurofarms v obci č.p. 65.
- Nepravidelný kámen se zarovnanou přední stranou. Na kameni je velmi nízký reliéf latinského kříže.
- Pod břevny kříže je na pravé straně reliéf šipky, která směřuje hrotem vzhůru. Na levé straně je reliéf neznámého předmětu (s velkou pravděpodobností by se mohlo jednat o otku).
- 74 x 43 x 35 cm
- Aš 0875
- Kámen byl vybagrován v červnu 1988 při terénních pracích v obci. V roce 2018 byl znovu postaven.

- Hojkov

- Stojí asi 150m od silnice na Milíčov, u křižovatky polních cest proti vjezdu do zemědělského objektu.
- Kamenná deska se zakulacenými rohy a poškozeným temenem. Na přední straně je nízký reliéf latinského kříže. Na pravé straně pod břevnem je reliéfně vyobrazeno kopí, jehož hrot směřuje vzhůru.

- 85 x 61 x 20 cm

- Ke kameni se váže několik pověstí. Podle jedné zde byl v době třicetileté války zabit švédský důstojník. Podle další pověsti se zde zastřelili dva vojáci.

- Aš 0323, Fritz 40, Richlý 8, Jaroš 23

- Kámen byl několikrát přemístován. Dříve byl vzdálen asi 20 m na okraji pole.

- **Hosov**

- Stojí v obci u kapličky.
- Kamenná deska se zaoblenými rohy. Pravý roh je poškozen. Na přední straně je v orámovaném poli reliéf tlapatého kříže. Svislé rameno je dole rozeklané. Na levé straně pod břevnem kříže je reliéfně vyobrazena dýka (meč?) směřující hrotem dolů.
- 85 x 51 x 13 cm
- Aš 0878, Fritz 52, Richlý 12, Schwab 24, Jaroš 41
- ÚSKP 23835/7-4838, NPÚ 1000134860_0002
- Kámen byl několikrát přemístěn.

- Hostětice

- Kámen se nachází v obci Hostětice na návsi u domu č. p. 1.
- Kamenná deska s olámanými hranami. Na přední straně je málo znatelný reliéf latinského kříže. Nad břevny kříže je na levé straně číslice 1. Na pravé straně číslice 431.
- 68 x 56 x 22 cm
- Ke kameni se váže pověst o sporu bratrů Jakoubkových o dědictví, při kterém jeden z bratrů zabil druhého.
- AŠ 2204, Jaroš 26
- Rodina Jakoubků (Jakubců) je v obci opravdu doložena (již od roku 1570). Kámen byl v roce 1992 přemístěn před plot. Někteří badatelé označují poslední znak za šipku. Číslice jsou obtaženy červenou barvou, zdá se, že nekopírují přesně původní rytiny.

- Hrbov

- Kámen stojí severovýchodně od obce Hrbov na okraji lesa Koloví. Od silnice je vzdálen více než 1 km.

- Kamenná deska s poškozenými hranami. Na přední straně je v orámovaném poli reliéf klínového kříže. Pod levým ramenem je reliéfně vyobrazena ostrev (provizorní žebřík používaný ve středověku ke zlézání hradeb). V levé horní části je rytý obrys připomínající šipku směřující hrotem dolů (mohlo by se také jednat o okovaný konec radlice).

- 82 x 42 x 28 cm

- Podle nejrozšířenější místní pověsti zde kanec zabil sedláka. Pověst vypráví, že sedlák Klusáček chytil sele a na to na něj zaútočila rozzuřená bachyně. Sedlák se pokusil zachránit útekem na strom, ale ani to se nepodařilo. Bachyně strom podryla a Klusáčka rozsápala. Někteří badatelé považují kámen za mezník a spojují ostrev se znakem pánů z Lipé, kteří měli ve znaku dvě zkřížené ostrve a vlastnili Polnou v I. polovině 14. století.

- Aš 0786, Schwab 17, Jaroš 28

- Kámen dříve stával na křižovatce polních cest, asi o 50 metrů na jih. V padesátých letech 20. století byl při scelování polí přenesen na své současné místo.

- **Jamné**

- Nachází se v obci. Na dvoře domu č. p. 40.

- Jedná se o spodní část křížového kamene. Původně kamenná deska byla přelomena v části pod vodorovnými břevny. Na přední straně je v orámovaném poli reliéfně vyobrazena spodní část kříže. Jedná se o svislé rameno, které je ve spodní části rozeklané. Na levé straně jsou pozůstatky pozitivního reliéfu. O jaký předmět se jednalo, se nedá určit.

- 40 x 37 x 18 cm

- AŠ 2651

- Kámen byl nalezen v roce 2004 při bourání chlívků, kde byl použit jako stavební materiál. Původně se nacházel na cestě, která odbočuje u zúžení silnice před Zhoří. V době jeho zcizení byl s největší pravděpodobností již přelomený. Současný majitel domu jeho horní část nenalezl. Bohužel nelze určit, o jaký předmět se jednalo a podat nějakou bližší informaci k původu kamene. Ani v místní tradici se totiž o kameni, ani o nějaké tragické události v okolí obce nevypráví.

- Janovice

- Nachází se ve Špitálském lese v katastru obce Janovice. Asi 500 metrů po levé straně od silnice Janovice - Rudolec. Ke kameni vede cesta, která odbočuje jako poslední před vrcholem stoupání silnice do Rudolce. Místu se říká "U kalicha" nebo "Na Mandě." Kámen byl nedávno přemístěn dál od cesty severním směrem.

- Hrubě opracovaná jednostranná deska. Na přední straně je přes celou plochu vyrytý kříž. Ten je tvořen pouhým křížením rýh. Pod levým ramenem je rytý kalich (?). Někteří badatelé interpretují horní předmět jako přesýpací hodiny (?). Kámen nemá hrubě opracovanou spodní část.

- 56 x 51 x 17 cm

- Podle pověsti tu byl zabit řezník (evangelického vyznání) zdivočelým býkem. K místu se váže též událost ze dne 16. 7. 1693, kterou popisuje jihlavský historik Zdeněk Jaroš na základě zápisu z kroniky Václava Flesara z Benátek u Jimramova. Při krvavém střetu zde byli zabiti dva muži ze Stáje, jeden z Chroustova a dvě dívky z Rudolce. Také přišel o život evangelický kazatel (v zápisu zmiňovaný jako řezník náš bratrský z Polné Jakub Holý) Ten měl být údajně oběšen na šibenici.

- Aš 1410, Jaroš 88

- Podle zápisu v kronice se měl na místě nacházet pamětní kámen, který měl na jedné straně vytesané datum a jméno Jakoubek a na druhé straně řeznická sekera a nápis: Na Mieste teym, zabiteg Byv člowiek Dobry - Řeznig z Polny Gakoubek zwany Syn Dobreg Cyrkwy Bratrski - To stalo sie Dnia 25-ho julis - Lietha Panie 1693. Kámen, který se v současné době nachází v místě „U kalicha“ se zcela neshoduje s popsáním. Je tedy možné, že byl v minulosti vyměněn.

- Jeclov

- Nachází se asi 1 km jižně od obce. Cesta k němu vede z obce jihozápadním směrem k chatové osadě u řeky Jihlavy. Zde se sejde k řece a po jejím levém břehu se pokračuje asi 500 m do míst, kde cestu kříží potok. Zde jsou další chatky. Před potokem se odbočí vlevo do malého údolí. Kámen stojí za poslední chatkou ev. č. 75.

- Kamenná deska s olámanými rohy. Na přední straně je přes celou plochu reliéfně vyobrazen latinský kříž. Pod pravým ramenem je rytý obry orientální šavle. Pod levým ramenem je též rytý obrys předmětu. Mohlo by se jednat o otku (?). Podle J. F. Svobody by se mohlo jednat o palcát.

- 68 x 40 x 29 cm

- Podle pověsti se zde utkal v boji rytíř z Petrovic se svým šlechtickým sousem. Jeden z nich padl a byl na místě pochován. Podle další pověsti je zde kámen na památku toho, že zde válčil Jan Žižka.

- Aš 0788, Svoboda, Jaroš 133

- V místě kde se kámen nachází, byla dříve cesta k brodu přes řeku Jihlavu.

- **Jezdovice**

- Nachází se na okraji lesa; asi 1 km jižně od obce, 100 m od východního břehu Jezdovického rybníka.
- Kamenná deska se zakulaceným temenem. Pravá horní část poškozená. Na přední straně je reliéf latinského kříže. Pod levým břevnem je reliéfně vyobrazena sekera, která směřuje ostřím ke kříži. Nad levým břevnem je též reliéfně vyobrazen obrazec připomínající květ nebo ozubené kolo.
- 62 x 42 x 20 cm
- Ke kameni se váže pověst o mládenci, který po návratu z vojny narazil na svatební průvod své dřívější dívky. Na místě nevěstu zastřelil. Kámen po dlouhodobě od tragédie použil místní sedlák při opravě pece. Když ale zatopil, kámen začal sténat a naříkat. Na radu starších lidí, kteří si na dřívější událost pamatovali, vrátil kámen na původní místo.
- Aš 0789, Brázda 6, Jaroš 32
- Obě části pověsti jsou známé i z jiných míst.

- Jihlava

- Stojí v Kosovské ulici v příkopu na levé straně silnice směrem ke Kosovu u objektu Hasičského záchranného sboru, proti objektu Krajská správa a údržba silnic Vysočiny.
- Kamenná deska s poškozenými rohy a olámanými hranami. Na přední straně je reliéf širšího latinského kříže na trojúhelníkové základně. V příčném břevnu je rytý letopočet 1556. Ve svislém břevnu je pod letopočtem rytý obrys meče směřující hrotem dolů.
- 93 x 48 x 15 cm
- Podle pověsti zde byl zavražděn řezník, který šel na trh nakupovat dobytek.
- Aš 0082, Fritz 75, Svoboda, Jaroš 33
- ÚSKP 38081/7-4917, NPÚ 1000150041
- Kámen byl několikrát přemístován. V roce 2019 byl restaurován.

- Jihlava

- Je zazděn v levém tarasu Znojemské ulice; asi 100 m za mostem ve směru na Znojmo.

- Kamenná deska se zakulacenými rohy. Pravá horní část je poškozená. Na přední straně je reliéf latinského kříže. Pod levým břevnem je rytý obrys kladívka, pod pravým je rytý obrys sekery směřující ostřím vpravo.

- 117 x 65 x _ cm

- Podle pověsti je kámen památkem na zabitého řezníka. Podle jiné verze dokládá událost z roku 1606, kdy mělo dojít k opilecké hádce a následné rvačce dvou horníků. Poté co byl jeden horník zabit a zakročili zástupci zákona, došlo k dalšímu smrtelnému zranění. To měl způsobit bratr vraha. Bratrům se sice podařilo z místa utéct, ale později byli dopadeni a odsouzeni k smrti.

- Aš 0534, Fritz 49, Svoboda, Jaroš 34

- ÚSKP 16017/7-4918, NPÚ 1000126541

- Dříve se nacházel na levém svahu Znojemské ulice. Před hospodou „U Trübwasserů“. Poté byl několikrát přemístěn. Do tarasu byl usazen v roce 1953 při přestavbě jižní části Znojemské ulice a výstavbě Znojemského mostu. V roce 2019 byl restaurován.

- Jihlava

- Je uložen na dvoře Muzea Vysočiny v Jihlavě.

- Kamenná deska se zakulacenými rohy. Na přední straně je negativně vyobrazen latinský kříž s rozšířenou spodní částí. Pod pravým ramenem kříže je vyryt obrys postřiháčských nůžek, které směřují čepelí vzhůru.

- 140 x 47 x 31 cm

- Aš 1565, Svoboda, Jaroš 35

- Jeho původní místo bylo údajně u kostela sv. Ducha, kde se dříve nacházel hřbitov. Na dvůr Muzea byl přesunut v roce 1953 při stěhování Muzea.

- **Jiřín**

- Nachází se na pravé straně silnice z Vyskytné nad Jihlavou do Jiřína se asi 300 metrů před obcí, při ústí polní cesty.

- Kamenná deska završená obloukem. Na přední straně je reliéfně vyobrazen latinský kříž na trojúhelníkové základně. Pod levým příčným břevnem je též reliéfně meč, který směřuje hrotem ke středu kříže.

- 85 x 46 x 13 cm

- Podle pověsti byl kámen postaven na památku zabitého švédského důstojníka.

- Aš 0083, Fritz 59, Richlý 17, Jaroš 148

- ÚSKP 27145/7-7110, NPÚ 1000138374

- Místo, kde se kámen v současnosti nachází, není původní. Dříve stál asi 60 metrů severněji u staré polní cesty. Na dnešní místo byl přemístěn při přestavbě silnice do Jiřína.

- Kalhov

- Stojí u křižovatky silnic Kalhov - Větrný Jeníkov - Velešov; na pravé straně směrem na Velešov, dříve stával na protější straně u křížku.

- Kamenná deska s poškozeným temenem. Na přední straně je přes celou plochu reliéf kříže ve tvaru T, který pravděpodobně vznikl odlomením horní části kamene. Pod levým břevnem je rytý obrys ženské postavy. Pod pravým břevnem je stejně vypracovaný obrys mužské postavy. Z. Jaroš zmiňuje, že se pod postavami nachází dělený letopočet 15 - 35 (v současné době není patrný). Na zadní straně je rytý letopočet 1908.

- 78 x 46 x 12 cm

- Ke kameni se váže několik pověstí. Podle jedné z nich kámen označoval místo, kde si vzali život milenci, protože rodiče nepřáli jejich vztahu. Další pověst vypráví o nevěrné ženě, která si na tomto místě vzala život nebo byla zavražděna. A jiná říká, že se na tomto místě navzájem pobili dva vojáci.

- Aš 0324, Mančal, Bělohav, Jaroš 48

- ÚSKP 31757/7-4923, NPÚ 1000143296

- Kámen byl nalezen v roce 1907 při stavbě okresní silnice do Velešova. S velkou pravděpodobností byl po nález (asi v roce 1908 uvedeném na zadní straně desky) sekundárně upravován. Podle kosterních ostatků v místě nález se usuzuje, že také mohl označovat místo hrobu pruských vojáků.

- **Kalhov**

- Nachází v domě č.p. 24 v obci Kalhov.

- Kamenná deska s mírně klenutým temenem. Uprostřed plochy se nachází reliéf latinského kříže se zkosenými konci břeven. Nad břevny je rytý dělený letopočet 17 - 01/4 (?). Pod křížem jsou málo zřetelné obrysy (lebka s hnáty?). Může se ale jednat o poškození nebo sekundární amatérský zásah.

- 87 x 42 x _ cm

- Aš 2650

- Majitel farmy Kalhov uvedl, že kámen našel okolo roku 2015 při stavebních pracích u jedné z budov. Byl pravděpodobně použit jako součást dřívějšího dláždění dvora. To je nyní ukryto pod zhruba metrovou navážkou. Stavební plány současné podoby statku jsou datovány do roku 1923. Takže je velmi pravděpodobné, že zde byl umístěn v těchto letech nebo dříve. Což by, kromě jiných nesrovnalostí, vylučovalo, že se jedná o ztracený kámen Velešov 1759.

- Kamenice

- Stojí uprostřed obce u obnovené tvrze.
- Jednostranná kamenná deska s reliéfem maltézského kříže v orámovaném poli. Ve svislém břevnu kříže je rytý obrys postřiháčských nůžek, které směřují ostřím dolů. Pod pravým břevnem je vpravo rytý obrys lopaty (rýče?) a vlevo obrys šípu. Pod levým břevnem je reliéf meče směřujícího hrotem dolů.
- 91 x 55 x 26 cm
- Aš 1415, Fritz 95, Jaroš 50
- ÚSKP 14637/7-4935, NPÚ 1000125034
- Dříve se nacházel před domem č.p. 16. V roce 1986 byl přemístěn k tvrzi.

- **Milíčov**

- Stojí na pravé straně cesty do Jankova.

- Kamenná deska se zaoblenými hranami a poškozeným pravým horním rohem. Na přední straně je reliéf tlapatého kříže na trojúhelníkové základně. Pod levým ramenem kříže je reliéf neurčitého předmětu, mohlo by se jednat o sekeru směřující ostřím do středu desky (?).

- 82 x 55 x 18 cm

- Podle místní pověsti zde býk zaútočil na kolem jedoucí svatební průvod, přičemž zabil nevěstu.

Říkalo se, že to byl trest za její nevěru.

- Aš 0179, Fritz 41, Richlý 15, Jaroš 59

- ÚSKP 29133/3-3051, NPÚ 1000140487

- Kámen byl při stavbě silnice v roce 1983 posunut.

- Mirošov

- Stojí v obci na návsi v blízkosti kostela.

- Jednostranná deska se zaoblenými hranami završená obloukem. Na přední straně je v orámovaném poli reliéfně vyobrazen široký latinský kříž na trojúhelníkové základně. Ve svislém rameni je vyryt obrys kopí s hrotem směřujícím vzhůru. Pod levým břevnem je reliéf sekery. Její ostří směřuje ke kříži. Pod pravým břevnem je též reliéfně vyobrazena dýka s ostřím směřujícím dolů. Kámen je v současné době již velice erodovaný a výzdoba je pouze těžko rozpoznatelná.

- 94 x 56 x 16 cm.

- Dříve se v Mirošově místu na návsi u kostela říkalo: „U zmrzlého“. Podle pověsti, která vypráví o umrzlém žebřákovi (podle jiné pověsti šlo o tovaryše), jemuž žádný z lakomých sedláků neposkytl přístřešek.

- Aš 0181, Fritz 39, Richlý 2, Jaroš 61

- ÚSKP 68943/7-5000, NPÚ 1460654586

- Mysliboř

- Stojí asi 1500 m jihovýchodně od obce. Na levé straně silnice Telč - Žatec nedaleko obalovny drti.
- Jednostranná deska se zakulaceným temenem. Levý roh je uražen. Na přední straně je přes celou plochu reliéfně široký latinský kříž. Pod levým příčným ramenem je negativně vyobrazena kontura kladiva, pod pravým je negativně obrys sekery ostřím směřujícím vpravo. Na příčném rameni jsou nečitelné zbytky reliéfního minuskulního písma.

- 72 x 64 x 18 cm

- Podle pověsti se zde navzájem pobili dva chamtiví sousedé kvůli nalezené sekeře. Podle druhé pověsti se v Hlubokém žlabě nad potokem, kde se kámen dříve nacházel, pobili dva tesařští tovaryši kvůli dívce.

- Aš 0790, Svoboda, Jaroš 156

- ÚSKP: 35874/7-5432, NPU 1000147692

- Kámen se dříve nacházel u odbočky polní cesty nad potůčkem. Přemístěn byl v 60. letech 20. Století. Pan Zdeněk Jaroš se zmiňuje o gotickém nápisu umístěném v příčném břevnu kříže. V současné době není znatelný.

-Myslivoř

- Stojí asi 400 metrů severovýchodně od obce. Asi 200 metrů vpravo od silnice do Sedlejova.
- Jednostranná deska s poškozeným temenem a odlomeným levým rohem. Na přední straně je přes celou plochu nízký reliéf latinského kříže. Pod pravým břevnem je reliéfně vyobrazena sekera směřující ostřím vpravo. Na zadní straně je v horní části rytý monogram: H. F. (zřejmě se jedná o sekundární zásah).
- 77 x 54 x 17 cm
- Podle místní pověsti se zde pobili dva tesaři kvůli bochníku chleba.
- Aš 0880, Jaroš 67
- Pan Zdeněk Jaroš se zmiňuje o nečitelném nápisu v levé dolní části desky a o číslici 63 v pravé horní části kamene. V současné době nejsou patrné.

- Nová Ves

- Stojí v lese asi 1,6 km jihozápadně od obce. Silnice na Horní Dubénky, asi po 1,2 km odbočuje vpravo žlutá turistická cesta. Po ní až k potoku v údolí. Vpravo u potoka je srub a cedule označující hranici Čech a Moravy. Přejít potok a jít vpravo po jeho levém břehu až do míst, kde na pravém břehu končí les. Kámen zde stojí asi 30 m vlevo od potoka.

- Jednostranná kamenná deska. Na přední straně je reliéf širokého klínového kříže. Pod levým břevnem je reliéfně vyobrazena ručnice (?), směřující hlavní vzhůru. Ve spodní části kříže je reliéf poškozený.

- 78 x 41 x 16 cm

- Aš 2332, Jaroš 73

- Původní umístění kamene není známo.

- Ořechov

- Cesta k němu vede od pomníku Adolfa Opálky, stojí asi 800m od pomníku, za rozrostlým remízkiem na rozhraní louky a pole v místech prodloužení cesty, na západní straně remízku asi 80 m východně od elektrického vedení.

- Hrubě opracovaná kamenná deska se zakulaceným temenem a zaoblenými hranami. Na přední straně je rytý obrys nepravidelného latinského kříže. Pod pravým břevnem je rytý obrys dýky (meče) směřující ostřím dolů.

- 83 x 43 x 16 cm

- Podle pověsti v těchto místech zabil pohůnek pacholka.

- Aš 0614, Svoboda, Jaroš 76

- Polná

- Kámen leží pod vrstvou zeminy asi 1 km od obce, v břehu před lesem na pravé straně silnice do Brzkova, 270 kroků od dopravní značky zatáčky.

- Jednostranná deska s olámanými hranami a uraženým pravým horním rohem. Na přední straně je v orámovaném poli reliéfně vyobrazen tlapatý kříž na žerdi. Pod oběma břevny jsou reliéfně vyobrazeny meče směřující hrotem dolů.

- 137 x 65 x 17 cm.

- Ke kameni se váže několik pověstí. Podle jedné v těchto místech zabil blesk ženu a dvě děti. Podle další verze zde za velkých mrazů zmrzla žena a dvě děti (místu se říká „U Zmrzlých“). Pověsti jsou zřejmě ovlivněny vyobrazením dvou mečů, které mohly být považovány za menší kříže.

-Aš 0657, Jaroš 81

- ÚSKP 32680/7-5145, NPÚ 1000144275

- Dne 1. 7. 2006 byl zcela odkryt, zdokumentován a poté znovu zakryt. V současné době leží kámen v poloze na zádech pod zhruba třiceti centimetry zeminy. Místní obyvatelé si nepřáli jeho odkrytí.

- Polná

- Je uložen v lapidáriu muzea v Polné.
- Jednostranná deska se zakulacenými rohy. Na přední straně je v orámovaném poli reliéfně vyobrazený tlapatý kříž na žerdí. Pod levým břevnem jsou reliéfně vyobrazeny kleště. Kámen je v polovině napříč puklý.
- 85 x 50 x 22 cm, 93 x 50 x 22 cm
- Podle místních by se mohlo jednat o náhrobník Sozimy z Rochova, který založil před rokem 1447 v Polné špitál, na jehož provoz daroval tzv. Špitálský les za Janovicemi.
- Aš 1428, Jaroš 84
- Jihlavský historik pan Zdeněk Jaroš uvádí, že se pod pravým břevnem kříže nachází reliéf meče. V současné době ale není patrný.

- **Polná**

- Je uložen v lapidáriu muzea v Polné.

- Jednostranná deska se zakulaceným temenem. Kámen je pravděpodobně uražený v části vodorovného břevna, protože na přední straně je reliéf pouze spodní části kříže. Na levé straně je reliéfně vyobrazen meč, který směřuje hrotem dolů a další předměty, jejichž význam není jasný.

- 98 x 60 x 13 cm

- Aš 1429, Jaroš 85

- **Popice**

- Nachází se na levé straně staré úvozové cesty, asi 250 metrů jižně od domu č. p. 15.
- Jednostranná deska s poškozeným levým rohem a olámanými hranami. Na přední straně je v orámovaném poli reliéfně vyobrazen tlpatý kříž na trojúhelníkové základně. Pod pravým břevnem kříže je též reliéfně vyobrazen meč s hrotem směřujícím dolů.
- 65 x 52 x 25 cm.
- Aš 1430, Jaroš 44
- Dokládá průběh středověké cesty z obce na Salavice. V lesíku na pravé straně jsou rozsáhlé pozůstatky po dolování.

- Příseka

- Je zazděn ve hřbitovní zdi, vpravo od vchodu.
- Jednostranná deska se zakulacenými rohy. Na přední straně je v orámovaném poli reliéf latinského kříže na obdélníkové základně. Ve spodní části svislého břevna je rytý kord (meč) směřující hrotem vzhůru. Rukověť zakončuje kroužek. Pod ním je nalevo negativní obrys předmětu, který bývá označován jako sekáč směřující ostřím nahoru, nebo hrot kopí, či ševcovský nůž.
- 121 x 56 x _ cm
- Kámen stál do roku 1988 v polích.
- Aš 0536, Jaroš 89, Navrátil
- ÚSKP 47194/7-5150, NPÚ 1000159747_0003

- Rantířov

- Stojí severně od obce, na kraji pole nad malou roklí, 15 m vlevo od silnice do Vyskytné, asi 100 m za odbočkou do Nového Rounku.

- Jednostranná deska se zaobleným temenem a částečně poškozeným levým horním rohem. Na přední straně je přes celou plochu reliéf latinského kříže. Pod levým břevnem je negativně šipka s hrotem směřujícím vzhůru.

- 102 x 60 x 21 cm

- V místě se traduje pověst o třech bratřích, kteří milovali jednu dívku. Jejich spory navíc prohloubilo dělení zděděného majetku. Spory skončily soubojem, ve kterém všichni tři bratři zahynuli.

- Aš 1432, Fritz 57, Schwab 12, Jaroš 95

- Díky popisu od Leopolda Fritze byl v roce 1990 kámen u Rantířova znovu objeven panem Vladislavem Vilímkem z Rounku. O dva roky později byl postaven na dnešní místo. Pověst je zřejmě ovlivněna existencí dalších dvou křížových kamenů v blízkém okolí. Ty však dosud nebyly nalezeny.

- **Řásná**

- Leží po pravé straně silnice vedoucí z obce směrem na Javořici asi 500 m za kempem na dohled od Velkého Pařezitého rybníka.

- Hrubě opracovaný kámen. Na přední straně je reliéf latinského kříže. Ve svislém břevnu kříže je vyryto kopí. Jeho ostří směřuje vzhůru. Předmět je také popisován jako biják nebo vařečka.

- 154 x 82 x 24 cm

- V místě se traduje pověst o zabitém vařečkáři. Ta bývá zmiňována i u kamene Telč **AŠ** 0618.

- AŠ 1436, Jaroš 102,

- Řehořov

- Stojí asi 1 km východně od obce, vpravo u silnice do Velkého Meziříčí, asi 50 m za asfaltovou cestou odbočující vpravo.

- Jednostranná deska se zaoblenými hranami. Na přední straně je zdvojený reliéf širokého latinského kříže. Ve spodní části svislého ramene je rytý obrys kalichu. Pod pravým příčným ramenem je rytý obrys šipky směřující hrotem vzhůru.

- 84 x 55x 25 cm

- Nazývá se "Knězův kámen", podle kněze, který zde byl zavražděn, když spěchal s posledním pomazáním k umírajícímu.

- Aš 0658, Fritz 31, Franz 14, Svoboda, Jaroš 52

- ÚSKP 26907/7-5199, NPÚ 1000138116

- Současné umístění kamene není původní. Při výstavbě silnice v 60. letech byl usazen na dnešní místo.

- Staré Hory

- Stojí severozápadně od obce po pravé straně silnice do Větrného Jeníkova.
- Jednostranná deska s poškozeným temenem a olámanými hranami. Na přední straně je v orámovaném poli reliéfně klínový kříž. V místě křížení ramen je rytá šipka směřující hrotem dolů.
- 73 x 56 x 13 cm
- Aš 1439, Fritz 62, Schwab 1, Svoboda, Jaroš 46
- Dříve byl několikrát přemístěn. V 80. letech 20. století byl při strojním sekání trávy poničen a pak zmizel ve vrstvách zimních posypů. Dne 12. 10. 1994 byl vyzdvižen pracovníky Muzea Vysočiny. V roce 2001 byl usazen do betonového lůžka.

- Stonařov

- Stojí v obci po pravé straně silnice do Znojma u domu č. p. 32.
- Jednostranná deska se zkosenými rohy a zaoblenými hranami. Pravý roh je částečně uražen. Na přední straně je v orámovaném poli reliéf tlapatého kříže. Pod levým břevnem je reliéfně vyobrazena dýka směřující hrotem ke středu kříže. Pod pravým břevnem je vyryto srdce.
- 87 x 54 x 17 cm
- Ke kameni se váže pověst o mládenci, který si z nešťastné lásky probodl srdce.
- Aš 0328, Jaroš 111, Brázda 7, Navrátil
- ÚSKP 32812/7-5228, NPÚ 1000144416

- **Telč**

- Stojí v zámecké zahradě u zdi Zachariášovy kaple.
- Jednostranná deska se zakulacenými rohy. Levý roh je poškozen. Na přední straně je reliéf latinského kříže. Pod levým břevnem je rytý obrys meče směřující hrotem dolů. Pod pravým břevnem je reliéfně vyobrazen předmět podobný bijáku, či vařečce.
- 86 x 49 x 18 cm
- Ke kameni se váže pověst o zabitém vařečkáři.
- Aš 0618, Svoboda, Jaroš 120
- Kámen původně stál vpravo v zatáčce silnice z Vanůvky do Telče, asi 100 m od obce. V roce 1909 nechal zhotovit majitel panství hr. Alois Podstatský namísto sešlého originálu kopii, která je na původním místě.

- **Telč**

- Stojí v zámecké zahradě u zdi Zachariášovy kaple.

- Jednostranná deska se zakulaceným temenem. Na přední straně je v orámovaném poli v horní části plochy reliéf menšího tlapatého kříže.

- 85 x 49 x 12 cm

- Aš 0720, Svoboda, Jaroš 121

- Kámen původně stál při silnici do Vanůvku, téměř naproti kamenu č. 0618. Majitel panství hr. Alois Podstatský nechal zhotovit namísto sešlého originálu kopii. Kopie je ve Volevčicích na zahradě domku č.p. 3. Historik Zdeněk Jaroš uvádí, že se na ploše pod křížem nacházel naprosto nečitelný rytý text. V současné době ale není patrný.

- **Třešť**

- Nachází se asi 400 m od obce a 200 m vpravo od silnice do Stonařova. Na úbočí Šibeničního vrchu.

- Oboustranná kamenná deska završená obloukem. Na obou stranách je reliéf širokého latinského kříže na trojúhelníkové základně. Na přední straně je navíc pod levým břevnem reliéfně vyobrazena šipka s hrotem směřujícím ke středu kříže.

- 79 x 58 x 18 cm.

- Bývá označován jako Katův kámen. Pověst vypráví o katovi, který při popravě v odsouzeném poznal svého bratra. Když mu měl utnout hlavu, záměrně třikrát minul. Platilo totiž nařízení, podle kterého musela být dána milost odsouzenci, jehož hlava byla na popravišti vystavena třem katovým úderům, ale nebyla sřata. Přihlížející lidé byli s vedením procesu nespokojeni a začali na kata zle dotírat. Ten se dal na útěk k blízkému lesu. Tam byl dostižen rozvášněným davem a ubit. Tato pověst má více variant.

- Aš 0620, Svoboda, Jaroš 124,

- Vežnička

- Stojí asi 1 km severozápadně od obce, na hraně starého úvozu, asi 80 m jihozápadně od lesního rybníčku.

- Jednostranná deska s poškozenými rohy. Na přední straně je v orámovaném poli reliéf tlapatého kříže. Pod jeho břevny jsou po obou stranách reliéfy předmětů, které bývají označovány jako koše, poháry nebo kutny.

- 92 x 55 x 18 cm

- Ke kameni se váže pověst o zabitém kupci. Jiné verze zmiňují, že zde byla zabita žena s nůši, bednář nebo mnich.

- Aš 0794, Navrátil, Jaroš 140

- ÚSKP 41056/7-5398, NPÚ 1000153149

- Historik Zdeněk Jaroš uvádí domněnku, že by vyobrazení kutny mohlo souviset se znakem města Třebíče. Les, ve kterém se kámen nachází, je protkán starými úvozovými cestami, větvemi středověké Uherské stezky. Ta měla pokračovat z Vežničky do Třebíče.

- Vyskytná nad Jihlavou

- Stojí v lese Šulákovec asi 1 km jihovýchodně od obce Ježená. Cesta k němu vede z východního okraje Ježené směrem ke kapli U sv. Antonína. Asi 300 m před tím, než cesta vstoupí do lesa, je u polní cesty křížek. Zde se odbočí kolmo vpravo přes pole do cípu lesa vzdáleného asi 60 m. Vstoupí se do lesa a pokračuje se ještě asi 50 m po jeho okraji. Zde se narazí na mělkou rýhu táhnoucí se lesem, ve které stojí očíslované patníky (od kraje lesa č. 50). Jde se po směru rýhy vpravo a asi po 70 m stojí křížový kámen.

- Jednostranná deska s poškozeným temenem. Na přední straně je přes celou plochu reliéf latinského kříže s rozšířenou základnou. Nad vodorovnými břevny je rytý dělený letopočet 16 - 01. Pod levým ramenem je rytý obrys nože, který směřuje čepelí vzhůru. Pod pravým ramenem se nachází stejně vyobrazený předmět. Zřejmě kopí nebo ocilka (?). Na zadní straně kamene je rytá číslice 55.

- 107 x 49 x 19 cm.

- Podle pověsti zde řezník z Ježené zavraždil služku, protože mu nebyla po vůli.

- Aš 1028, Fritz 83, Richlý 18, Schwab 13, 33, Jaroš 144

- Kámen je současně hraničním kamenem na hranici Vyskytná - Rounek.

